

Juliette Broder is niet meer

Toen we de laatste hand legden aan het drukklaar maken van dit nummer, hebben we het overlijden van Juliette Broder vernomen. Zij was actief in het verzet tegen het nazisme en haar hele leven communiste. Zij richtte Marxistische Studies op en was er de eerste hoofdredactrice van. Na een huishoudelijk ongeval in 2007 was zij invalide en begin december ging haar gezondheidstoestand bruusk achteruit.

Wij bieden ons oprecht medeleven aan aan haar familie en aan al haar vrienden en kameraden.

Toen Duitsland België

binnenviel in 1940, was Juliette nog geen vijftien. Op de vraag hoe ze zich op zo'n jonge leeftijd engageerde in het verzet, antwoordde ze stevast dat ze daar zelf geen enkele verdienste aan had. Dat was vanzelfsprekend. "Mijn ouders waren communisten, die hun idealen zijn trouw gebleven tot hun laatste snik. Zover ik me kan herinneren hebben ze nooit iets voor mij verborgen gehouden, noch hun discussies, noch de gesprekken die ze hadden met verzetskameraden, noch hun activiteiten." Juliette zou hun voorbeeld volgen.

Toen ze in 1963 samen met Jacques Grippa uit de Belgische Communistische Partij gezet werd, ging ze op zoek naar een partij die trouw bleef aan de idealen van haar ouders. In 1973 zag ze op tv hoe Wies De Schutter van Amada (de latere PVDA) tijdens de dokstaking de menigte toesprak. Hoewel ze geen woord Nederlands verstond, vertrok ze naar Antwerpen op zoek naar die partij, waar ze zich uiteindelijk ook zou bij aansluiten.

Voor Amada betekende Juliette de verpersoonlijking van de continuïteit met het communistische verleden van België sinds de oprichting van de Communistische Partij in 1921. Ze leerde de eerste militanten van Amada, die allemaal veel jonger waren dan haar, fier te zijn op dat verleden en op de rol die de Communistische Partij speelde in de klassenstrijd van de jaren dertig en vooral in het verzet tegen de nazibezetting. (Daarom noemde men de Communistische Partij ook de "partij der gefusilleerden".) Tegelijkertijd was ze ook kritisch voor de fouten en de tekortkomingen van de communisten.

In de PVDA liet Juliette via debatten en artikels iedereen kennismaken met de grote Belgische communist Julien Lahaut. Ze publiceerde ook de memoires van haar eigen vader, Pierre Broder, die een eersterangsrol speelde in het verzet in Charleroi.¹ Tel kens met de bedoeling om de jongeren te leren wat de communisten waren en wat hun strijd inhield.

Studie en actie

Een domein waarvoor Juliette zich in het bijzonder inzette, was studie en vorming. Zij bezat een fenomenale kennis van de geschiedenis van de arbeidersbeweging en het marxisme. Zij wist hoe het verlaten van de marxistische principes, invloedrijke communistische partijen die gevreesd werden door de patroons, had veranderd in ongevaarlijke partijen die gretig het kapitalistische systeem wilde mee besturen. Zij legde de oorzaak hiervan in de eerste plaats bij het verwaarlozen van de politieke vorming in de basiswerken van het marxisme. Heel in het bijzonder beklemtoonde zij de verwarring die in deze partijen heerste over de aard van de kapitalistische staat. Zij aarzelde dan ook geen seconde toen de partij haar vroeg om een nationale kaderschool uit te bouwen. Zij heeft zo bijgedragen tot de vorming van de eerste generatie van kaders van de PVDA.

Juliette was ook de eerste hoofdredactrice van Marxistische Studies. In het editoriaal van het eerste nummer uit 1988, legt ze de nadruk op de actualiteit van het marxisme; het had evengoed vandaag kunnen geschreven zijn.² Ze schreef in hetzelfde

nummer, onder pseudoniem Juliette Pierre, ook een diepgaand artikel over de Communistische partij voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog.³ Nadien schreef zij nog talrijke bijdragen voor het tijdschrift over erg gevarieerde onderwerpen zoals de geschiedenis van de Communistische Partij van Cuba⁴ en de Communistische Partij van België en de koloniale kwestie.⁵

Maar de strijd die haar het nauwst aan het hart lag, was ongetwijfeld de strijd tegen racisme en fascisme. In oktober 1993 gaf ze een belangrijke conferentie over Nieuw Rechts.⁶ In 1995 richtte ze, samen met oud-verzetssrijders en enkele bekende mensen zoals schrijver Johan Anthierens, een comité op dat zich verzette tegen de rehabilitatie van Irma Laplasse die na de Tweede Wereldoorlog geëxecuteerd was voor collaboratie. Die strijd werd alvast gewonnen. Het was de laatste belangrijke publieke campagne waaraan ze deelnam.

Noten

1. Pierre Broder, Des juifs debout contre le nazisme, EPO, 1994.

2. Editoriaal, Études marxistes nr. 1, november 1988. www.marx.be/FR/cgi/emall.php?action=get_doc&id=1&doc=315 (enkel in het Frans).

3. Juliette Pierre, Le PCB, avant, pendant et après la guerre 40-45, Études marxistes, nr. 1, november 1988. www.marx.be/FR/cgi/emall.php?action=get_doc&id=1&doc=318 (enkel in het Frans).

4. Juliette Pierre, Cuba sí, Études marxistes, nr. 15, 1992.

5. Juliette Pierre, Le parti communiste de Belgique et la question coloniale (1945-1961), Études marxistes, nr. 44, 1998, www.marx.be/FR/cgi/emall.php?action=get_doc&id=14&doc=311.

6. Juliette Pierre, La Nouvelle Droite, Études marxistes, nr. 25, www.marx.be/FR/cgi/emall.php?action=get_doc&id=21&doc=455.